

Jack David Eller

ANTROPOLOGIA KULTUROWA

Globalne siły, lokalne światy

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

**ANTROPOLOGIA
KULTUROWA**

Jack David Eller

ANTROPOLOGIA KULTUROWA

Globalne siły, lokalne światy

Przekład Anna Gąsior-Niemiec

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Seria: Cultura

RADA PROGRAMOWA SERII *Czesław Robotycki – przewodniczący*
Janusz Barański, Marcin Brocki, Michał Buchowski

REDAKCJA NAUKOWA *dr hab. Waldemar Kuligowski, prof. UAM*

RECENZENCI *dr hab. Janusz Barański*
prof. dr hab. Michał Buchowski

PROJEKT OKŁADKI

I STRON TYTUŁOWYCH

Blink Studio Graficzne

W projekcie okładki wykorzystano zdjęcie:

© iStockphoto.com/Nick Tzolov

Tytuł oryginału: *Cultural Anthropology: Global Forces, Local Lives*

© 2009 Jack David Eller

All rights reserved

Authorised translation from the English language edition published by Routledge,
a member of the Taylor & Francis Group

© Copyright for Polish Translation and Edition by Wydawnictwo Uniwersytetu
Jagiellońskiego
Wydanie I, Kraków 2012
All rights reserved

Niniejszy utwór ani żaden jego fragment nie może być reprodukowany, przetwarzany i rozpowszechniany w jakikolwiek sposób za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych oraz nie może być przechowywany w żadnym systemie informatycznym bez uprzedniej pisemnej zgody Wydawcy.

ISBN 978-83-233-3168-1

www.wuj.pl

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Redakcja: ul. Michałowskiego 9/2, 31-126 Kraków

tel. 12-631-18-81, 12-631-18-82, fax 12-631-18-83

Dystrybucja: tel. 12-631-01-97, tel./fax 12-631-01-98

tel. kom. 506-006-674, e-mail: sprzedaz@wuj.pl

Konto: PEKAO SA, nr 80 1240 4722 1111 0000 4856 3325

2140/13

Spis treści

	Spis rysunków, map, tabel i ramek	X
	Wprowadzenie	III
ROZDZIAŁ 1	POZNAWANIE ANTROPOLOGII	1
	Dyscyplina (dyscypliny) antropologii	3
	Tradycyjna antropologia i to, co po niej	9
	„Perspektywa antropologiczna”	16
	Znaczenie antropologii	27
	Podsumowanie	31
ROZDZIAŁ 2	ROZUMIENIE I BADANIE KULTURY	33
	Definiowanie kultury	34
	Biokulturowe podstawy ludzkich zachowań	49
	Badanie kultury: metody antropologii kulturowej	58
	Podsumowanie	68
ROZDZIAŁ 3	ŹRÓDŁA ANTROPOLOGII KULTUROWEJ	71
	Możliwości i potrzeby uprawiania antropologii kulturowej ..	72
	Spotkanie z Innym	76
	Przemysłu społeczeństwo: siedemnastowieczna i osiemnastowieczna teoria społeczna	82
	Wiek XIX: ku naukowej etnologii	85
	Wiek XX i powstanie nowoczesnej antropologii	88
	Kryzys antropologii w połowie XX wieku i stan po kryzysie ..	93
	Podsumowanie	100
ROZDZIAŁ 4	JĘZYK A STOSUNKI SPOŁECZNE	103
	Język ludzki jako system komunikacji	104
	Struktura języka	108

	Budowanie społeczeństwa za pośrednictwem języka: język a tworzenie rzeczywistości społecznej	120
	Uczenie się języka i hipoteza relatywizmu językowego	130
	Podsumowanie	135
ROZDZIAŁ 5	UCZENIE SIĘ BYCIA JEDNOSTKĄ: OSOBOWOŚĆ I PŁEĆ KULTUROWA	137
	Kultury i osoby, czyli kulturalne osoby	139
	Płeć kulturowa i osoba, czyli płciowo dookreślona osoba ..	152
	Podsumowanie	167
ROZDZIAŁ 6	JEDNOSTKI I TOŻSAMOŚCI: RASA I ETNICZNOŚĆ	169
	Antropologia rasy	170
	Współczesna antropologiczna krytyka rasy	179
	Antropologia etniczności	184
	Grupy i stosunki rasowe oraz etniczne w perspektywie międzykulturowej	192
	Podsumowanie	204
	Holistyczne postrzeganie kultury (studium przypadku 1): Relatywizm macierzyństwa, osoby ludzkiej, rasy i zdrowia w brazylijskiej społeczności lokalnej	206
ROZDZIAŁ 7	EKONOMIKA: LUDZIE, PRZYRODA I ORGANIZACJA SPOŁECZNA	209
	Ekonomika jako baza lub rdzeń kultury	210
	Antropologia ekonomiki	214
	Podsumowanie	245
ROZDZIAŁ 8	SYSTEM POKREWIEŃSTWA I ORGANIZACJA NIEOPARTA NA POKREWIEŃSTWIE: TWORZENIE GRUP SPOŁECZNYCH	247
	Grupy korporacyjne: fundamentalna struktura społeczeństw ludzkich	248
	Grupy korporacyjne oparte na pokrewieństwie	251
	Grupy korporacyjne nieoparte na pokrewieństwie	276
	Podsumowanie	285

ROZDZIAŁ 9	POLITYKA: ŁAD SPOŁECZNY I KONTROLA SPOŁECZNA ..	287
	Kontrola społeczna: funkcje polityki	289
	Władza	294
	Antropologia systemów politycznych	299
	Utrzymywanie porządku wewnętrznego i harmonii społecznej	316
	Antropologia wojny	320
	Podsumowanie	323
ROZDZIAŁ 10	RELIGIA: INTERAKCJE ZE ŚWIATEM NIELUDZKIM	325
	Problem antropologicznego badania religii	326
	Elementy religii: istoty ponadludzkie i ludzcy specjaliści ...	334
	Elementy religii: symbol, rytuał i język	352
	Podsumowanie	361
	Holistyczne postrzeganie kultury (studium przypadku 2): Integralna kultura w społeczeństwie Warlpiri	363
ROZDZIAŁ 11	DYNAMIKA KULTUROWA: CIĄGŁOŚĆ I ZMIANA	367
	Tradycja tradycji	369
	Dynamika kulturowa: procesy zmiany kulturowej	374
	Podsumowanie	392
ROZDZIAŁ 12	KOLONIALIZM I ŹRÓDŁA GLOBALIZACJI	395
	Kultura kolonializmu	397
	Dziedzictwo kolonializmu	411
	Podsumowanie	424
ROZDZIAŁ 13	WALKA O TOŻSAMOŚĆ POLITYCZNĄ: NACJONALIZM, ETNICZNOŚĆ I KONFLIKT	427
	Polityka, tożsamość i postkolonializm	430
	Płynne, sfragmentaryzowane i poroszczepiane kultury współczesnego świata	443
	Od kultury do rywalizacji i konfliktu	449
	Podsumowanie	456

ROZDZIAŁ 14 WALKA O NIEZALEŻNOŚĆ EKONOMICZNĄ: ROZWÓJ, MODERNIZACJA I GLOBALIZACJA	459
Skąd się bierze zależność ekonomiczna	461
Droga do niedorozwoju	463
Rozwój: rozwiązanie czy problem	473
Modele rozwoju	481
Korzyści – i koszty – rozwoju	485
Podsumowanie	489
ROZDZIAŁ 15 WALKA O KULTUROWE PRZETRWANIE, ODRODZENIE I REWITALIZACJĘ	493
Głosy z innego świata	495
Od kultury do ruchu kulturowego	499
Przyszłość kultury i kultura przyszłości	510
Podsumowanie	525
Holistyczne postrzeganie kultury (studium przypadku 3): Wygnańcy, uchodźstwo i kultura	527
Glosariusz	531
Bibliografia	557
Indeks	575

Spis rysunków, map, tabel i ramek

RYSUNKI

2.1. Wzory dystrybucji kultury według Ralpa Lintona	40
2.2. Model integracji kulturowej	45
7.1. Chronologiczny wykres systemów produkcyjnych	230
8.1. Oznaczanie pokrewieństwa	267
8.2. Pokrewieństwo (skrótów oznaczeń)	268
8.3. Schematy związków pokrewieństwa	272
9.1. Systemy polityczne ze względu na stopień integracji politycznej (za: Service 1962)	301
12.1. Hipotetyczna granica kolonii z uwzględnieniem granic społeczeństw znajdujących się w jej obrębie	419

MAPY

Główne społeczności i państwa wzmiankowane w tekście	XVIII–XIX
13.1. Tereny zamieszkane przez Kurdów	438

TABELE

12.1. Daty uzyskania niepodległości po okresie kolonializmu: wybrane państwa	412
14.1. PNB per capita w 2007 roku (Źródło: World Bank)	465
14.2. Nierówności dochodowe: wybrane państwa (Źródło: World Bank)	466
14.3. Umieralność niemowląt (na 1000 urodzeń) w 2008 roku (Źródło: CIA World Factbook)	467
14.4. Oczekiwana długość życia po urodzeniu (w latach): szacunkowe dane z 2009 roku (Źródło: CIA World Factbook)	467
14.5. Państwa o najwyższej i najniższej jakości życia w 2008 roku	468
15.1. Języki i ludy rdzenne (Źródło: Miller 1993)	496

RAMKI

1.1. Antropologia w firmie Microsoft	12
1.2. Kultura a działalność wywiadowcza	28
1.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: zakaz symboli religijnych we Francji	31
2.1. Życie bez kultury: „dziki chłopiec z Aveyron”	39
2.2. Kultura u naczelnych?	50
2.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: badania nad „człowiekiem z Kennewick”	68
3.1. „Monstrualne rasy” w świecie przednowoczesnym	76
3.2. Zwyródniały dzikus <i>versus</i> szlachetny dzikus	84
3.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: amerykańska „umowa społeczna”	99
4.1. Mowa i władza – porównanie międzykulturowe	124
4.2. Gesty w różnych kulturach	128
4.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: polityka językowa w Stanach Zjednoczonych	134
5.1. Uczenie się życia z przemocą lub bez przemocy	149
5.2. Wytwarzanie męskości w kulturze Sambia	161
5.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: płeć kulturowa a choroby psychiczne	166
6.1. Oświadczenie American Anthropological Association w sprawie „rasy” (1998)	183
6.2. <i>Deafworld</i> : kultura ludzi głuchych	194
6.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: „multikulturalizm” w Stanach Zjednoczonych	203
7.1. Zbieracze Ajnu z północnej Japonii	219
7.2. Granice wzrostu u pasterzy Basseri	222
7.3. Umacnianie władzy w społeczeństwie opartym na intensywnej uprawie roli	232
7.4. Wymiana <i>hxaro</i>	236
7.5. Przednowoczesny rynek	239
7.6. Współczesne kontrowersje kulturowe: badanie konsumpcji czy manipulowanie konsumpcją?	245
8.1. Miłość i małżeństwo w starożytnej Grecji i starożytnym Rzymie	254
8.2. Klasyfikacja kobiet według wieku w kulturze Hidatsa	280
8.3. System kastowy w Indiach	283
8.4. Współczesne kontrowersje kulturowe: małżeństwa gejów w Stanach Zjednoczonych	285
9.1. Hannah Arendt o władzy i autorytecie	294
9.2. Być czy nie być naczelnikiem	303

9.3. Gromada Tiwi	305
9.4. Plemienna polityka u Czejenów	308
9.5. Polityka wewnętrzna i zewnętrzna w systemie wodzowskim Ulithi ...	311
9.6. <i>Qemant</i> w państwie etiopskim	316
9.7. Honor i zemsta rodowa w Albanii	319
9.8. Współczesne kontrowersje kulturowe: czy wojna jest nieunikniona? .	323
10.1. Ambiwalentni przodkowie Ju/hoansi	337
10.2. Bogowie Ulithi	341
10.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: „religia obywatelska” w Stanach Zjednoczonych	360
11.1. Malinowski o „przeobrażającym się tubylcu”	372
11.2. Wynalezienie pisma u Czirokezów	376
11.3. Kamienne i stalowe siekiery w społeczeństwie Aborygenów	380
11.4. Ludobójstwo w Rwandzie w 1994 roku	387
11.5. Współczesne kontrowersje kulturowe: dyktat reżimu zmiany	392
12.1. Układ między Stanami Zjednoczonymi a Indianami: Traktat z Canandaigua (1794)	403
12.2. Wynalezienie tradycji w kolonialnym Fidżi	415
12.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: „suwerenne farmy” w Sudanie	423
13.1. Polityka, kultura i tożsamość w Kanadzie	440
13.2. Definiowanie narodu w „Jugosławii”	442
13.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: Republika Lakotów	456
14.1. Nawadnianie i rolnictwo w senegalskim projekcie rozwojowym	477
14.2. Ocena rozwoju: rola dla antropologów	478
14.3. Mikropożyczki – nowa strategia rozwoju	481
14.4. Współczesne kontrowersje kulturowe: opór wobec rozwoju – plemię Kri znad Zatoki Świętego Jakuba	488
15.1. Sherman Alexie o Imagining the Reservation	498
15.2. Milenium w metrze: Aum Shinrikyo	505
15.3. Polityka a chrześcijański fundamentalizm w Stanach Zjednoczonych	509
15.4. Współczesne kontrowersje kulturowe: kto jest właścicielem kultury?	524

WPROWADZENIE

„Świat doszedł do wniosku – z przekonaniem większym niż potrzebne – że kultura ma znaczenie. Świat oczywiście ma rację – kultura ma znaczenie” (Sen 2006: 103). Rzeczywiście, kultura wtargnęła, często z wielkim zadęciem, do wyobraźni publicznej i dyskursu politycznego. Wymaga to wyjaśnień.

Ludzie zawsze mieli kulturę, czyli pewne wyuczone i uwspólnione sposoby życia. Nawet niektóre zwierzęta potrafią oraz muszą się uczyć podstawowych umiejętności i nawyków. Kultury człowiecze zawsze cechowała różnorodność. Ludzie żyjący w różnych grupach w różnych miejscach i różnych czasach nieuchronnie wytwarzali różne – czasem uderzająco, a nawet szokująco różne – tendencje oraz kody mentalne i behawioralne. A jednak nie zawsze podejmowali wysiłek, żeby docenić znaczenie i wartość tych różnic, a także z całą pewnością nie starali się aktywnie i systematycznie ich badać i wyjaśniać – aż do niedawna. Po prostu typ „ludzie tacy jak my” uchodził za prawdziwie ludzki, podczas gdy inne typy uznawało się za mniej ludzkie. Jest oczywiste, że w dzisiejszych czasach nikt nie może już sobie pozwolić na zajmowanie takiego stanowiska.

Antropologia kulturowa jest nowoczesną dyscypliną naukową badającą różnorodność zachowań ludzkich. Choć początkowo jej celem było opisywanie „kultur pierwotnych”, zawsze miała ambicję i potencjał, aby pełniej ogarniać przedmiot, jakim są sposoby życia ludzi, włącznie z życiem „nowoczesnym”, zurbanizowanym i stechnologizowanym. Od niedawna antropologia kulturowa zaczęła realizować ten potencjał, zmniejszając jednocześnie dystans między „innymi” a „nami”. Przykładowo: nie istnieje coś takiego, jak kultura „pierwotna”. Tę książkę napisałem z myślą o przedstawieniu i uhonorowaniu dorobku antropologii kulturowej, chcąc wymienić te spośród jej dokonań, które mogą się przyczynić i przyczynią się do zrozumienia współczesnych i przyszłych uwarunkowań kulturowych.

Def.

„FILOZOFIA” I HISTORIA TEJ KSIĄŻKI

Antropologii kulturowej uczyć już od przeszło 20 lat. Jednak od samego początku mojej kariery dydaktycznej byłem sfrustrowany strukturą większości kursów i podręczników do tego przedmiotu. Rzecz jasna, wszystkie one obejmują omówienie pojęcia kultury i jej głównych komponentów, takich jak język i płęć kulturowa czy osobowość. Wszystkie proponują pewną analizę ważnych działów kultury – ekonomiki, polityki, systemów pokrewieństwa i religii. I prawie wszystkie oferują, co najwyżej, parę końcowych rozdziałów na temat „zmiany kulturowej” i „współczesnego świata” – jak gdyby te zagadnienia miały tylko luźny związek z zakresem antropologii kulturowej, były wyklęte i ledwie wchodziły w jej zasięg. Ale to po prostu nieprawda. Zmiana jest nieodłącznym aspektem kultury, a współczesny świat to dla nas „temat” o kluczowym znaczeniu, bo ten właśnie świat zamieszkujemy – zarówno my, zasiedlając nasze nowoczesne państwa narodowe, jak i ludy tubylcze.

Prowadzenie kursu poświęcającego 13 tygodni podstawom antropologii kulturowej, a tylko dwa „współczesnemu światu”, przywołało mi na myśl sytuację, w której przez 13 tygodni uczylibyśmy się gramatyki i słownictwa jakiegoś obcego języka, a tylko dwa tygodnie spędzilibyśmy, rzeczywiście mówiąc w nim (to znaczy *stosując, używając go*). Tak nie powinno być. Bo jeśli antropologii kulturowej nie dałoby się z pożytkiem zastosować w odniesieniu do współczesnego życia, jej wartość byłaby nikła. Na szczęście da się. Oczywiście, przed nastaniem ery Internetu znacznie trudniej było dostarczyć studentom informacje, których nie zawierały podręczniki. Możliwe, choć kosztowne, było wykonywanie fotokopii materiałów przeznaczonych do rozpowszechniania. Jako wykładowca często byłem zmuszony rozprawiać o zagadnieniach, na temat których studenci nie mieli dostępnej podczas zajęć żadnej lektury.

W reakcji na tę sytuację stworzyłem swoje własne *addendum* do oficjalnie wydawanych książek. Obejmuje ono kwestie takie jak kolonializm, nacjonalizm i konflikt etniczny, rozwój gospodarczy i nędza Trzeciego Świata, ludy rdzenne oraz ruchy kulturowe, stając się teraz trzecią częścią niniejszej książki, która to część – co oczywiste – powstała jako pierwsza. Potem, przywołując lata dydaktyki, zdałem sobie sprawę, że właściwie mam godny uwagi pogląd na całą dziedzinę antropologii kulturowej, dzięki czemu mogę stworzyć podręcznik wcielający w życie, przez cały tok wykładu, podejście zastosowane wcześniej podczas przygotowywania jego obecnej części. Efektem jest książka, którą teraz trzymacie w rękach.

ZAKRES KSIĄŻKI

Istnieje wiele dobrych i szacownych podręczników do antropologii kulturowej. Świat nie potrzebuje kolejnych – chyba że mają coś nowego do zaproponowania. Student i wykładowca, a także każdy, kto interesuje się tą dyscypliną nauki, przekonają się, że niniejsza książka dogłębniej niż konkurencyjne teksty traktuje o wielu zagadnieniach, dzięki czemu, jak żadna inna, pozwala zanurzyć się czytelnikowi w światopoglądach, historii, literaturze i kontrowersjach typowych dla antropologii kulturowej.

Zawiera ona oczywiście wszystkie standardowe tematy, wymagane od podręcznika z zakresu antropologii, o których wspominałem wyżej. Jednak nawet one zostały przedstawione w nowatorski sposób i są poukładane w bardziej użyteczną strukturę. Ponadto proponuję oryginalny, uwzględniający wiele niuansów wykład dotyczący licznych zagadnień, którym zazwyczaj nie poświęca się wystarczającej uwagi lub w ogóle się je pomija, na przykład:

- finezyjne i subtelne omówienie relatywizmu kulturowego;
- zintegrowaną analizę biologicznych/ewolucyjnych podstaw kultury;
- sensowny opis wyłaniania się antropologii z tradycji intelektualnych świata Zachodu;
- szczegóły na temat ważnych z kulturowego punktu widzenia rodzajów zachowań językowych, na przykład wystąpień politycznych, żartów i zagadek oraz języka religii, co opiera się na założeniu, że język jest działaniem społecznym;
- pogłębione omówienie i krytykę pojęcia rasy;
- przedstawienie zagadnień płci kulturowej nie tylko w odniesieniu do kobiet, lecz także do konstrukcji męskości oraz do alternatywnych płci w różnych kulturach;
- włączenie konsumpcji jako elementu antropologii ekonomiki;
- włączenie zagadnienia grup powstających na bazie pokrewieństwa do ogólniejszej analizy formowania się grup społecznych;
- przyczynek do antropologii wojny;
- nowatorski opis złożonej istoty religii, ulokowany w obrębie zagadnienia legitymacji społecznej;
- rozszerzone opracowanie kolonializmu i postkolonializmu;
- konkretną prezentację nacjonalizmu, etniczności i innych form polityki tożsamości;
- zwrócenie uwagi na polityki i praktyki ukierunkowane na rozwój oraz rolę, jaką odgrywa i może odgrywać w nich antropologia;
- uznanie znaczenia oraz uwzględnienie źródeł i głosów tubylczych;
- wyważoną analizę scenariuszy przyszłości kultury z uwzględnieniem procesów integracyjnych i dezintegracyjnych;

- uwzględnienie najnowszych koncepcji antropologicznych, włącznie z globalizacją i globalizacją, etnografią wielostanowiskową, *world anthropologies*, mikrofinansowaniem, diasporą, turysmem kulturowym, kulturą popularną i wielością nowoczesności.

CECHY CHARAKTERYSTYCZNE TEJ KSIĄŻKI

Tę książkę, w obrębie poszczególnych rozdziałów, a także w całej jej strukturze, charakteryzuje wiele cech polepszających zrozumiałość i użyteczność tekstu. Przykładowo każdy rozdział zawiera:

- otwierającą go winiętę, która wprowadza dany temat;
- co najmniej dwa studia przypadku zamieszczone w ramach bądź analizy dogłębniej traktujące o pewnych kwestiach;
- ramkę z podsumowaniem, przedstawiającą pewną „współczesną kontrowersję kulturową”, która uwypukla znaczenie danego zagadnienia, zachęcając do dalszej analizy i dyskusji;
- krótkie, treściwe streszczenie;
- listę podstawowych terminów;
- notki na marginesach stron, zawierające definicje i odsyłacze wewnątrztekstowe, a także źródła (książki, nagrania wideo) do dalszej lektury.

Oprócz cech charakteryzujących rozdziały na ogólną strukturę książki składają się:

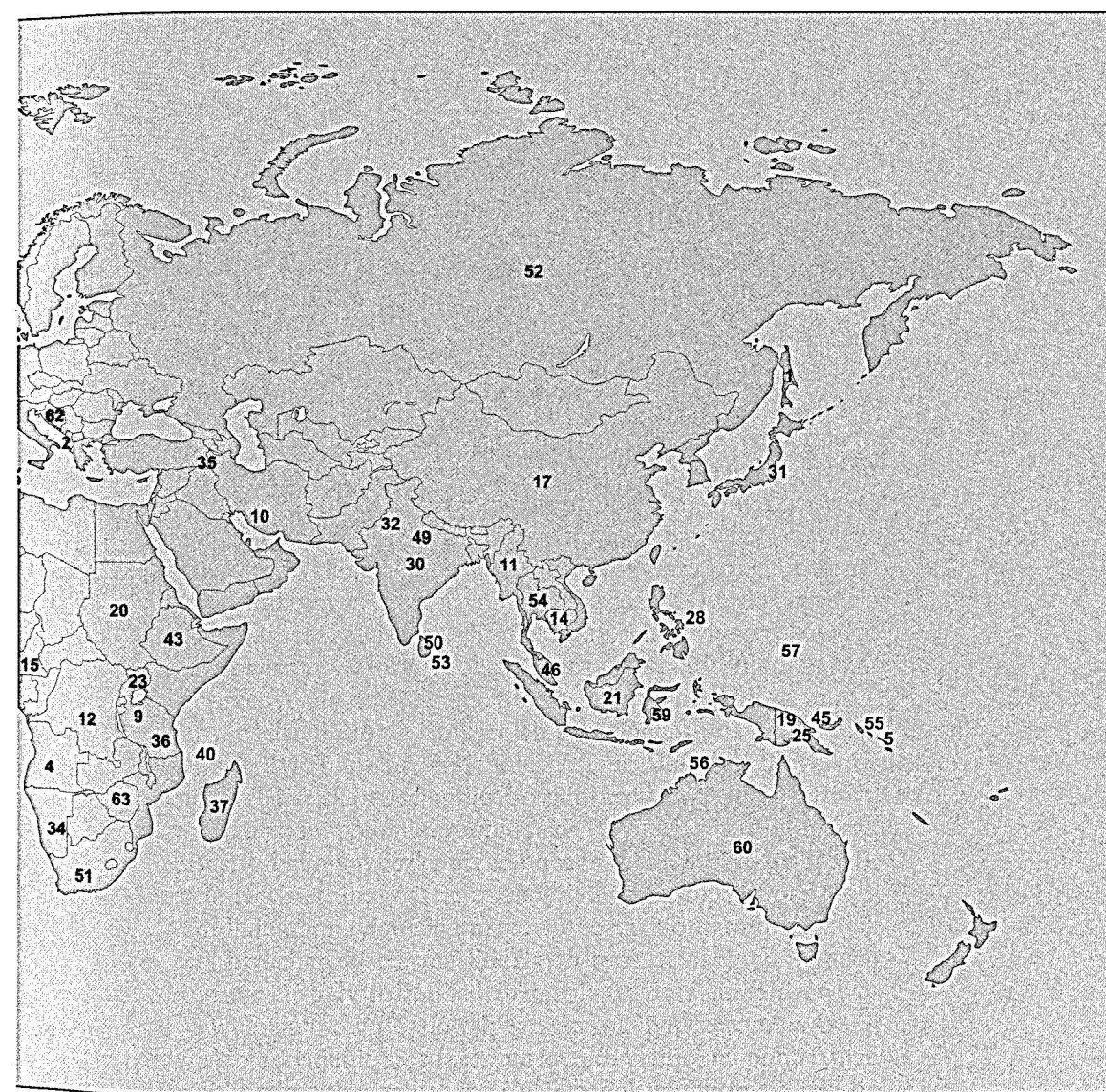
- organizacja w postaci trzech części o jednakowej objętości, z czego jedna trzecia jest z założenia poświęcona współczesnym procesom kulturowym;
- rozdziały o niemal identycznej długości;
- rozbudowane przypisy referencyjne (wewnątrztekstowe), dzięki którym czytelnicy mogą odnaleźć powiązania między tematami omawianymi w kilku rozdziałach;
- trzy pogłębione studia przypadku/analizy, pod wspólnym nagłówkiem *Holistyczne postrzeganie kultury*, rozmieszczone równomiernie w tekście (po jednej trzeciej, po dwóch trzecich i na końcu tekstu), które podsumowują i integrują poprzedzające je rozdziały;
- glosariusz;
- nadzwyczaj szczegółowa bibliografia.

Mam nadzieję, że ten podręcznik, owoc dwóch dekad mojego doświadczenia dydaktycznego i przeszło stulecia doświadczeń antropologów kulturowych, będzie tak samo emanował uświadamianym sobie przeze mnie w całej pełni znaczeniem, nadzwyczajną aktualnością i ciekawością „tkwiącymi” w antropologii kulturowej,

jak moje wykłady, podczas których staram się te cechy antropologii przekazać studentom. Kultura *ma* znaczenie. Przed zawodowymi antropologami i wykształconą opinią publiczną nie widzę bardziej naglącego zadania niż zdobycie świadomości, że większość (jeśli nie wszystkie) obecnych problemów i wyzwań stojących przed ludzkością to problemy i wyzwania kulturowe – mające związek z tym, jak określamy naszą tożsamość, jak organizujemy się i jak wchodzimy z sobą w interakcje, będąc członkami różnych wspólnot ludzkich. Antropologia już pozwoliła na istotny wgląd w te kwestie. Osobiście żywię głęboką nadzieję, że ta książka pomoże przyszłym antropologom i obywatelom świata zajrzeć w nie jeszcze głębiej.

1. Ajnu	12. Burundi	23. Gisu
2. Albańczycy	13. Brazylijczycy	24. Hidatsa
3. Anang	14. Kambodża	25. Hua
4. Angola	15. Kamerun	26. Huronowie
5. Anuta	16. Czejenowie	27. Igbo
6. Apacze	17. Chiny	28. Ilongot
7. Argentyna	18. Kri	29. Irokezi
8. Bali	19. Dani	30. Indie
9. Barabaig	20. Dinka	31. Japończycy
10. Basseri	21. Dusun	32. Konyak Nagas
11. Birmańczycy	22. Francuzi	33. Kuna

34. !Kung lub Ju/hoansi	45. Sambia	55. Tikopia
35. Kurdowie	46. Semai	56. Tiwi
36. Masajowie	47. Senegal	57. Ulithi
37. Malgasze	48. Sierra Leone	58. Utka
38. Malijczycy	49. Sikhowie	59. Wanna
39. Maronowie	50. Syngalezi	60. Warlpiri (Walbiri)
40. Mayotte	51. Afryka Południowa	61. Yanomami (Janomamowie)
41. Menomini	52. Związek Radziecki/ZSRR (były)	62. Jugosławia (była)
42. Nawahowie	53. Tamilowie	63. Zimbabwe
43. Quemant	54. Tajowie	64. Zuni

MAPA Główne społeczności i państwa wzmiankowane w tekście